

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jus Canonicum Practice Explicatum, Seu Decisiones Casuum

Ad Singulos Decretalium Gregorii Papæ IX. Titulos, & ad consuetum
Referendi modum accommodatæ. Opus Novum

Complectens alteram Decretalium medietatem, videlicet nonaginta duos
Titulos, à Titulo XX. libri III. de Feudis usque ad finem

Pichler, Vitus

Ingolstadii, 1734

Decisio CXXVIII. De Legatis, sub conditione Religionis Catholicæ
amplectendæ, & ineundi Matrimonii, relictis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62204)

TITULUS V.

De Conditionibus Appositis in De-
sponsatione, vel in alijs Contracti-
bus.

DECISIO CXXVIII.

De Legatis sub conditione Religionis
Catholicæ amplectendæ, & ineundi Matri-
monij, relictis.

SPECIES FACTI

Margarita Vidua Nobilis & dives, Matrona ar-
denter Catholica, ac
pietati summopere de-
dita, cum haud procul à morte ob-
tatem & fractam valetudinem se
habesse sentiret, in suo Testamento
singulariter meminit cujusdam egre-
gij Juvenis, sui cognati quoad lan-
guinem, sed quoad Religionem dis-
crepantis, Samuelis nomine, quia
Sectam Lutheranam à parentibus
hau-

hausit. Hunc ut ad veram & Orthodoxam Ecclesiam fortiter pelliceret & efficaciter, legavit ipsi tria prædia pingua: facile 25000. florenorum valorem attingentia, at sub conditione, si Religionem Catholicam intra annum ab obitu suo amplecteretur. Dein ancillæ Dorotheæ, per multos años fideliter sibi famulanti, præsertim in infirmitatibus suis magnâ patientiâ opitulanti atq; ideo plurimùm dilectæ, in remunerationem legavit 600. florenos; eidem extrahendos eo tempore, quo Ma-

trimonium contraxerit, vel Monasterium ingressa fuerit. Jam duo in quaestionem veniunt. 1. An conditio amplectendæ Religionis Catholicæ subsistat, ita ut, si Samuel eam non amplectatur, amittat legatum? 2. an Dorothea suum consequi possit legatum, etsi nunquam Matrimonium vel Religionem ineat?

✽ (o) ✽

QUÆSTIO I.

An conditio amplectendæ Religionis Catholicæ subsistat, ita ut Legatum amittat Samuel legatarius, si dictam conditionem non impleat amplectendo Fidem Catholicam?

Rationes dubitandi.

Conditionem hanc non subsistere, sed pro non adiecta, & pro non implenda à Legatario, ita ut nihilominus consequatur Lega-

rum, habendam esse plerique Scriptores A catholicis contendunt cum Petr. Syring. Martin. Rumelin. Nicolao Myler, Carpzov. *Illustr. decif.*

sa.

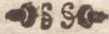
Saxon. dec. 89. Bruneman. ad l. 15. ff. de Condit. Instit. Phil. Knipschild de Fideicommiss. famil. illustr. c. 6. n. 407. & seqq. multis. Se fundant in Legibus, quæ conditionem turpem (& impossibilem, qualis etiam turpis esse censetur) in ultimis voluntatibus habent pro non adiecta, ita ut hæreditas, fideicommissum, legatum censeatur purè relictum, ac debeat, et si conditio non impleatur. Textus aperti in §. 10. *Instit. de hered. instit. §. fin. Instit. de Legat. l. 112. §. 3. ff. de Legat. l. 1. 9. 14. 15. 20. ff. de conit. instit. l. 3. 6. 20. ff. de condit. & demonst.* Sed conditio mutandæ Religionis, sive *Samuel Legatarius Catholicam Religionem amplectatur, Legato adiecta censetur esse turpis & inhonestæ* ergo.

Min. probant 1. quia turpe & peccaminosum, & contra conscientiam est Religionem, quam quis semel agnitam pro vera publicè professus diu jam est, spe lucri temporalis & legati defultoria levitate rursus abnegare, ac aliam diversam recipere, pro falsa habitam. 2. licet diversa Religio, Pontificia & Lutherana, in Imperio Romano permixta sit Legibus publicis, & sic turpe non sit esse Catholicum, vel Lutheranum, turpe tamen est, Religionem mutare spe lucri, pecuniæ, & commodi mundani, scilicet propter pinque legatum. 3. huiusmodi conditio mutandæ Religionis appositæ Legato involvit Simo-

*niam, eò quòd Religione, qua nihil sanctius, ære & pretio temporali estimabilem faciat, & legatarij assensum, & professionem alterius Religionis auro & temporalibus bonis extorquere studeat; ergo est conditio turpis. 4. Religio non est in bonis & commercio hominum, utpote res sacra, & sic publici ac Divini Juris. l. 1. §. 1. c. de sum. Trinis, sed nullus privatus, vel Testator, circa res sacras & publici Juris, cui libet liberum usum concedentis, uti Leges Imperij indulgent cui libet libertatem profitendi Religionem, quam voluerit, & in conscientia approbaverit extorcat, aliquid disponere, & per adiectas conditiones libertatem auferre vel minuere potest. per §. 1. *Instit. de Legat. l. 30. ff. de Legat. l. 1.* Si tamen hoc attentet, conditio est turpis & contra Leges. 5. In Jure reprobatum tanquam turpis conditio, & pro non adiecta habetur, si Testator sub conditione exigat juramentum ab hærede vel legatario. *l. 8. pr. de condit. insti.* ne nimirum spe lucri perjurium committatur, & contemnatur Religio; ergo etiam habenda erit pro conditioe turpi, qua exigitur mutatio Religionis semel agnitæ ut veræ, partim quia turpis est totam Religionem deserere, quam unico actu perjurij virtutem Religionis lædere, partim quia Religionis Catholicæ professio fit cum juramento. 6. Turpis est conditio, quæ inducit ad hæ-*

dendam propriam existimationem, famam, & verecundiam. l. 15. ff. eod. sed mutatio Religionis intuitu legati profani valde lædit existimationem, famam, & verecundiam mutantis, quia talis vel deserit Religionem, quam habet pro vera, vel ostendit, quòd hucusque Religioni falsæ per hypocrisim adhæserit, adeoque propriam turpitudinem fatetur vel perfidiam. 7. In Jure rejicitur ab institutione & legato hæc conditio, si *Scia arbitrata Titij nuptiis*, l. 72. §. 4. ff. de condit. & demonstr. ergo & hæc est rejicienda, si Religionem mutaverit, & Catholicam amplexus fuerit Samuel; quia à Matrimonio carnali bonum est

argumentum ad spirituale, ut notat Nicol. Everhard. in *Loco à Matr. carn.* 76. 8. denique: si hæc conditio non est turpis, si legatarius Religionem Catholicam amplexus fuerit, tunc nec ista erit turpis, si legatarius Lutheranam amplexus fuerit; led hanc pro turpi habent ipsi quoque Pontificij; ergo & illam pro turpi habere debent; præsertim cum æquè turpe sit spe lucri à falsa ad veram transire Religionem, quam à vera ad falsam.

Rationes decidendi.

Verùm hæc nullatenus tantum sunt momenti, ut cordatum ac indifferenter, rerumque peritum Juristam quemcunque movere, in transversum agere, atque conditionem legatario positam à testatore, si Religionem Catholicam amplexus fuerit, habeat hoc legatum, pro turpi, invalida, non adjecta, ita ut legatum ipsi debeat, licet Catholicus non fiat, habere debeat vel possit. Certè nullus verè Catholicus & rerum intelligens, sive Doctor sive Magistratus, ita sentire aut judicare poterit. Hanc igitur conditionem

(idem est de modo idem spectante, ultimæ voluntati adjecto) omnino subsistere, & implendam esse, ut obtineatur Legatum,

Prob. 1. Quilibet testator ultimæ suæ voluntati conditiones & modos pro arbitratu suo adicere potest, modò sint conditiones honestæ, & possibiles de facto & de Jure, ita ut ijs non impletis & observatis hæres vel legatarius nullum acquirat jus ad hæreditatem vel legatum. Ita plerique omnes ex l. 55. ff. de condit. & demonstr. l. 10. l. 135. §. 3. ff. de

Aaa de

de V. Ob. l. 1. C. de SS. Eccl. l. 10. C. de pact. cum quilibet rei suæ moderator sit & arbiter. l. 21. C. Mand. Sed conditio, si legatarius fidem & Religionem Catholicam amplexus fuerit, est honesta, & possibilis non solum defacto, ut clarum est, sed etiam de Jure, cum non sit contra Leges & bonos mores, nec etiam libertati Religionis præjudicans; honestum enim utique est propositio vel promissio præmiõ aliquem allicere ad rem honestam, sanctam, & necessariam ad salutem, uti est vera Religio, nempe Catholica, quæ ob antiquitatem non solum est in possessione veritatis, sed etiam præsumptionem pro se habet fortissimam, quamdiu non evidenter convincitur falsitatis, quod hucusque necdum factum est, nec fieri unquam poterit; cum Christi Ecclesia, quæ semel est & fuit vera, necessario semper debeat esse vera, cum sit indefectibilis, & supra petram ædificata, contra quam nec portæ inferi prævalebunt. Neque impossibilis hæc est conditio de Jure, seu repugnans Legibus & bonis moribus; nam Catholica Religio non solum nunquam fuit prohibita aut improbata per Leges Imperij, nec permessa tantum & tolerata, ut Confessio Augustana, seu Lutheranismus, & postea Calvinismus, sed approbata non solum publicis omnium Christianorum Imperatorum Legibus, verum etiam à Recentioribus per Recessus Imperij, uti à

Maximil. I. Carolo V. &c. post Schisma Lutherorum exortum confirmata in suo esse & antiquissima possessione. Nec repugnat libertati Religionis, quia legatario omnino liberum manet Religionem Catholicam amplecti, aut eam repudiata dimittere legatum; sicut si alicui fundus Testamentò relinquatur sub conditione aut modo, ne ædes altius tollat, non cogitur, sed ipsi liberum manet vel ædes non altius ædificare & sic legatum admittere, vel altius ædificare dimittit legatò.

Prob. 2. Hæc conditio, sub qua quis Titio legat centum, si Mariam ducat uxorem, est honesta, non turpis, non remittenda, non rejicienda, sed omnino adimplenda, si Titius velit habere legatum, licet forte jam alteri promississet Matrimonium, quod per accidens est. l. Titio 71. §. 3. ff. de condit. & demonstr. quamvis enim Matrimonium cogi non possit, cum sit liberum. l. 21. l. 28. ff. de Rit. Nups. nec amor conjugalis pretio conciliari debeat. l. 3. pr. ff. de donat. int. vir. & ux. hæc tamen non faciunt conditionem inhonestam & impossibilem in causa Matrimonij. l. 71. §. 1. cit. & licitum est sub lucri non capiendi timore aliquem ad Matrimonium allicere, ut ait Barthol. & alij ad l. cit. ergo etiam hæc conditio, si Religionem Catholicam amplexus fuerit Samuel, non propterea redditur inhonesta aut impossibilis, quod Religio sit

libera; & pretio comparari aut vendi nequeat, cum à Matrimonio carnali ad spirituale, seu ad Religionem, ubi Christus est sponsus & Ecclesia sponsa, frequens & bonum sit argumentum. *c. quoniam S. porro ut lit. non contest. c. fin. de traslat. Episc. Nicol. Euerhard. loc. cit.*

Ne quis autem ex his inferat, pari jure & modo valere conditionem à Lutheranò testatore adjectam suæ ultimæ voluntati, in qua relinquit alicui legatum sub conditione (vel modo) *Si Confessionem Augustanam amplectatur*; hunc scire oportet, nequaquam æquali jure Sectam & Confessionem Lutheranam gaudere cum Catholica Religione, & latam esse disparitatem inter Catholicos & Confessionistas; imprimis enim Catholici ex antiquissima & immemoriali possessione jus acquisitum habent Fidei & Religionis suæ, pridem publicis Imperii Legibus approbatæ, pristino ac proprio jure suo utuntur. Contra Confessionistas (postea & Calvinistas) se noviter intruserunt, nullum jus, nisi præcisè detinendo & usurpando, obtinent, sectam & dogmata profitentur in Imperio damnata & reprobata tum antiquis Imperatorum Legibus. *l. 1. seqq. C. de Sum. Trinit. l. 2. 3. seqq. C. de hereticis, qui hæretici l. 2. cit.* dicuntur esse illi homines, qui à judicio Catholice Religionis & tramine deviant, tum à Maximiliano I. in Epistola ex Con-

ventu Augustano data ad Leonem X. anno 1518. & à Carolo V. in Comitiis Wormatiz anno 1521. Spiritu 1529. Augustæ 1530. Et hinc ob violentiam, & metum gravioris mali, ex dira necessitate hæc novella Religio in Imperio præcisè tolerata in toto scedere anno 1555. & permissa, sicut alia mala, quæ evitari nequeunt, nunquam verò approbata est. Dico, præcisè toleratam esse in Imperio Confessionem Augustanam & Sectam Lutheranam, non in hoc sensu, quasi liberum sit revocare & toleratam ablegare, cum absolute & sine temporis limitatione per Pacem Religiosam, ut vocant, dicto anno 1555. civitate donata sit, sed in hoc sensu, quod nunquam fuerit positivè approbata, quæ prius diserte erat Legibus Imperii damnata & reprobata tanquam Secta falsa: ex quo consequens est, quod Confessionistæ nullum verum jus doctrinæ suæ prædicandæ, multò minus Ecclesiarum Catholicis ereptarum, consecuti sint, sed meram detentionem, jurato scedere firmatam, ac juris adhuc Catholicis competentis meram suspensionem, ut loquitur liber, qui inscribitur *Pacis Compositio, c. 6. q. 31. n. 6. 7.* Dein falsitas Sectæ Lutheranæ haud difficulter à quolibet dignoscitur, v. g. ex novitate sua, varietate & inconstantia pro diversitate locorum & temporum, ex perveritate summa ac turpitudine Au-

Aaa
Storis,

toris, Martini Lutheri, apostata, perfidi, Deo & hominibus fidem datam violantis, Monialem sacrilege sub specie Matrimonii corruptentis, & sic secundum Leges Civiles capitale supplicium promeriti, ex contradictionibus in doctrina, ex absurdis & ad scelera inducentibus dogmatis, jam olim ab antiqua Ecclesia damnatis in antiquis hæsiarchis &c. quæ omnia vel obiter consideranti incurrunt statim in oculos: e contra veritas Religionis Catholicæ, olim in nostram Germaniam introductæ, pariter facile fit manifesta ex omnibus veræ Ec-

clesiæ notis, & vel ex eo liquet, quòd in nulla re possit conyinci erroris, aut in aliquo dogmate ab antiqua Ecclesia defecisse, atque ideo manet in possessione veritatis, ac habet præsumptionem pro se. Proin mirum non est, si dicatur hæc conditio, si fidem Catholicam amplexus fuerit, esse honesta, & e contra hæc, si Confessionem Augustanam amplexus fuerit, esse turpis.

Enervantur Rationes du- bitandi,

Imprimis absolute ac rotunde *Negatur minor argumenti*, quòd conditio mutandæ Religionis in Catholicam, vel amplectendæ Religionis Catholicæ, sit inhonesta vel turpis aut de iure impossibilis.

Ad I. probat. *Min.* dico, non in consensu poni conditionem in legato, ut Confessionista contra conscientiam pecuniæ & legati causâ Catholicam Religionem suscipiat, eam habens pro falsa, & necdum satis agnoscens veritatem Catholicæ Religionis, quæ conditio turpis omnino foret, & habenda pro non

adjecta. Verum nemo tam infanus est inter Catholicos, qui hoc velit, sed adjicitur conditio in hoc sensu, ut legatarius tali legato assentiar ad investigandum & diligentius inquirendum in doctrinam & veritatem Fidei Catholicæ, ejusque motivis credibilitatis evidentibus rite apprehensis deponat errorem, Fidemque Catholicam, quam prius abhorrebat, jam agnitam ut veram sponte amplectatur; licet hoc pacto lucrum temporale fuerit ipsi occasio majoris indaginis, & securæ conversionis, non finis principalis &

& morivum: cuiusmodi utique sunt licitè & honestè. Sic nemo damnat Principem vel Dominum Catholicum, qui filiam suam promittit se daturam in conjugem Lutheranam, si velit amplecti Catholicam fidem; talis enim utique non intendit, ut Lutheranus præcisè spe Matrimonij amplectatur Fidem Catholicam, quamdiu non agnoverit esse veram, sed ut spe Matrimonij inductus sinat sibi Fidei Catholicæ argumenta ac notas veritatis explicari, vel ut ipse diligenter inquirat, ac postmodum Divino lumine illustratus & à Deo motus assentiatur; talis utique non contra conscientiam dictamen, & propter uxorem dicendus est mutare Religionem, sed ex alio motivo, occasione uxoris sibi promissa cognito.

Ad 2. prob. ferè est eadem Responso, quia legans non intendit mutationem Religionis temerè faciendam, vel propter legatum vel lucrù temporale, sed propter motiva & notas veritatis Catholicæ occasione legati facti melius & ritè cognitæ. Dein turpe quidem politice non est (per accidens nempe, propter defectum debitæ informationis) esse Lutheranum, re ipsa tamen turpe est: sed quamdiu non agnoscitur ista turpitudine, non peccatur formaliter: conditio autem Legato apposta eò tendit, ut agnoscat turpitudine, & tollatur.

Ad 3. Nullatenus intervenit

Simoniam, quia nullatenus intenditur susceptio Religionis Catholicæ propter legatum tanquam lucrù temporale, & tanquam pretium, sed propter motiva credibilitatis, occasione legati facti indaganda, quod est invitamentum ad diligentem indaginem. Utrique Deus non commisit Simoniam, quando populo Judaico in SS. litteris toties promisit bona temporalia, abundantiam frumenti & vini &c. si ambulet in mandatis suis, & custodiat vias Domini. An non ipsi Lutherani, ut liberorum suorum studium in doctrina Christiana, vel in fundendis precibus &c. magis accendant, ipsis promittunt munuscula & præmia temporalia absque omni merù Simonia? An quis reum agat Simonia, qui scorto promittit, vel legat mille sub conditione, si Veneris turpe commercium deseruerit, ac deinceps castè vixerit? Talia exempla, tanquàm à Simoniaca labe immunia, invenire est plura in SS. Canonibus, uti *can. 53. caus. 23. q. 4. c. 12. de Restit. spolias. c. fin. de Testam. c. 31. de V. S.* Demum & hoc advertit, Simoniam non committi, ubi non intervenit pactum vel contractus onerosus de dando temporali pro spirituali, aut vicissim, ut apud omnes est certum: sed Legatum, cui annexa est dicta conditio, non est actus onerosus, sed gratuitus & meræ liberalitatis, relinquendo libertatem legatario, an

conditionē implere velit vel non. Invitatur legatarius per medium naturale & temporale, ut faciat, quod facere teneretur aliunde, non obligatur à legante, ut faciat, vel se convertat propter temporale tanquam pretium, vel compensationem suæ conversionis.

Ad 4. *C. Ms. N. Min.* vel *dist.* nihil potest privatus disponere circa res sacras & publici Juris, quod Divinum vel Publicum prohibet. *C. Min.* quod non prohibet. *N. Min.* Religionis veræ & agnitæ susceptionem in conditionem deducere nulla Lex Divina vel Humana prohibet. Esto, quod Religio, res sacra, & virtutum opera non sint in commercio humano, ut ea v. g. liceat vendere, vel alicui prohibere &c. suadere tamen & invitare etiam per medium temporale ad exercitium piorum operum, susceptionem Religionis veræ &c. non est prohibitum vel turpe, præsertim cum per hujusmodi invitamenta non tollatur libertas Religionis, quam legatarius amplecti & sic obtinere legatum, vel non amplecti, & sic dimittere legatum omnino liberè potest; quamvis nequeat obtinere Legatum, & tamen non amplecti Religionem Catholicam, quia sine hac legans noluit legatum relinquere. Cape exemplum: Campus Martius, & locus Religiosus, non sunt in commercio humano, ut alicui possint legari: nihil tamen prohibet legatum alicui

relinquere sub conditione, aut modo, ut aliquid faciat in Campo Martio, vel loco Religioso, v. g. monumentum extruat.

Ad 5. In *l. iii.* conditio juramenti ab hærede vel legatario præstandi non tam rejicitur à Prætorè propter periculum perjurij facile committendi intuitu lucri temporalis, quam propter defectum judicij, seu iustæ causæ ad jurandum requisitæ, dum nempe juramentum imponitur de adimplenda à legatario conditione absque sufficienti causa, quod videbatur Prætori temerarium & in contemptum Religionis cessurum, cum non opus sit juramento ad implendam conditionem impellente, eò quod satis urgeat carentia Legati, si conditio non impleatur. Rejicitur itaque juramentum hoc non tam in gratiam gravati conditione, quam ex reverentia Religionis, ut explicat Petrus Schulzen in *Dissert. jurid. de condit. Jurisjur. ad l. 3. ff. de condit. insti. tit. c. 1. 34. 35.* Si autem exigitur conditio Religionis Catholicæ amplectendæ, etiam sub juramento (quod tamen non ex mente testatoris, sed aliunde præstandum est) postquam satis est cognita ejus veritas, nihil temere & sine iusta causa exigatur atque contra reverentiam Religionis, ac insuper exigatur in gratiam gravati dicta conditione.

Ad 6. *N. Min.* Imprimis enim esto, quod transiens à Lutherana ad

Catholicam Religionem apud ſuos, de Religione male perſuaſos, qui & ipſi, vel ſaltem eorum Majores, perfide & non ſine infamia ab avita Religione ad novellam à turpiſſimo apoſtata introductam deſecerunt, aliquam notam levitatis incurrat, & ſic aliquid patiatur in fama; famam tamen & honorem econtra auget apud Catholicos, æquiores rerum æſtimatorum. Deinde peritati & exultationi viri nihil deccedit, imò maxime conveniens eſt, errorem agnitum in re tam ardua deponere, & meliora jam edoctrum ingenue profiteri & ſequi. Id quod bene agnoverunt tot Principes & Magnates, qui deſertò Lutheraniſmò ad Catholicam Sacra redierunt contempto vano incurrendæ apud ſuos nota metu, uti non admodum pridem gemini Electores Saxoniz, pater & filius, quorum poſterior primura nuper gubernaculum glorioſe ſuſcepit. Denique talis non intuitu legati ſeu propter legatum amplectitur Religionem Catholicam, per quod ipſum invitavit legatus, ſed propter altiora motiva, ad quæ melius penetranda illius intuitu ſe applicavit: ut adeò dicere poſſit cum Chanaanæiſ ad mulierem ſic loquentibus in Evangelio: jam non propter tuum ſermonem credimus, ſed ipſi vidimus & audivimus &c.

Ad 7. N. Conf. & parit. non enim in noſtro caſu ſimilis, & hæc eſt poſta conditio, ſi Samuel Religio-

nem Catholicam arbitrata Titij amplectatur, ſed hæc conditio, ſi Samuel Religionem Catholicam amplexus fuerit, quæ longè alia eſt, & ſimilis huic, quæ à Jure in l. 71. ſ. Titio centu ſſ. de condi. & demonſtr. approbatur tanquã honeſta, non remittenda vel reiſcienda, ſed implenda, ſi Scia Titio nupſerit, non obſtante, quòd etiam per hanc libertas Matrimonij aliquo modo reſtringatur. Et ſic procedit argumentum à Matrimonio carnali ad ſpirituale.

Ad 8. N. Ma. & paritatem.
Religio Catholica nunquam fuit damnata & improbata per Leges Imperatorum publicas: Lutherana autem doctrina, & Confellio Auguſtana Cæſarum Legibus damnata & improbata eſt, quæ damnatio & reprobatio nunquam ampliùs fuit revocata aut retractata. Abſit, ut dicamus, Cæſares Catholicos doctrinam, quam ut erroneam & falſam noviter introductam agnoverunt & damnarunt, poſtea revocato decretò ſuò ab erroribus & falſitate liberâſſe; eſto, quòd poſtea neceſſitate compulſi tolerârunt ad evitanda majora mala, ut ſubinde oportet facere. Duo erant in Edictis Cæſarum, Maximiliani I. & Caroli V. improbatio doctrinæ, & proſcriptio ac pœna, prius illud ad veritatis deciſionem vel agnitionem ſpectat, quæ nunquam retractabitur, imò nec retractari poteſt ab Imperatoribus, cum ipſi in hac re teneantur,

tur, & profiteantur se sequi Apostoli-
 cæ seu Pontificiæ Sedis sententiam;
 posterius autem aboleri potuit,
 & abolutum fuit ex causa necessita-
 tis. Ex quo facile vides, quod lar-
 tissima sit disparitas inter istas duas
 condiciones, si Religionem Catholicam
 amplexus fuerit Titius, lego ipsi 20. mil-
 lia. & si Sectam Lutheranam amplexus
 fuerit Titius, lego ipsi 20. millia; prior
 enim est de re honesta, nullis Legi-
 bus improbata, altera est turpis, ab
 Imperij Legibus improbata. Si
 Confessionista seu Lutheranus re-
 jectis novitatibus ad avitam Reli-
 gionem Catholicam, à temporibus
 Apostolorum & ipsius Christi per-
 durantem, transit, amplectitur id,
 quod Communi Jure Casareo
 semper in Imperio concessum, ac
 nemini unquam prohibitum, atque
 facit sponte, ad quod de Jure &
 aliunde tenetur: si autem Catholi-
 cus relicta Religione avita & anti-

quissima transfret ad novitates Lu-
 theranissimi, amplecteretur id, quod
 publicis Legibus reprobatum &
 prohibitum est, ac faceret, quod de
 Jure & aliunde tenetur omniere.
 Desinant igitur Lutherani cum Ca-
 tholicis hac in re paritatem vel com-
 parationem instituire. Si in suis
 Judicijs negarent legati extraditionem,
 quod alicui Catholico reli-
 ctum est sub conditione, si Confessi-
 onem Augustanam amplexus fuerit, is au-
 tem hanc conditionem non imple-
 ret, procederent viâ facti & per vio-
 lentiam, non viâ Juris secundum
 Justitiam. Aliud dicendum, ut vi-
 dimus, de legato sub conditio-
 ne Religionis Catholice
 amplectendæ re-
 licto.

QUÆSTIO II.

*An Dorothea suum consequi possit legatum,
 et si nunquam contrahat Matrimo-
 nium, vel ingrediatur Reli-
 gionem?*

Non

Non debet Dorotheæ legatum 600. florenorum, si nec nubat nec intret Religionem, suadetur 1. quia hoc legatum videtur esse legatum dotis, eò quòd testatrix disertam fecerit mentionem Matrimonij, & Religionis ingrediendæ, atque inde mota, ut provideat Dorotheæ de aliqua dote; cum Matrimonium tam spirituale quam carnale exigat dotem, & non facile seu ad hoc seu ad illud recipiatur non dotata; atqui legatum dotis secundum communem & veriolem sententiã habetur pro conditionali. Mantica de conseq. ult. vol. lib. 11. tit. 21. n. 7. seqq. alique passim. Si autem legato adijciatur conditio honesta, qualis est, si legataria nubat, vel ingrediatur Religionem, ut nemo facile diffitebitur, ea est implenda, aliàs amittitur legatum. l. 55. §. 1. ff. de condit. & demonstr. l. 71. §. 1. ff. de condit. & demonstr. l. 10. l. 135. §. 3. ff. de V. O. ergo amittitur, & non debetur. Dorotheæ hoc legatum, si nec nubat, nec proficatur Religionem. 2. Non aliud videtur habuisse motivum testatrix legandi Dorotheæ 600. florenos, dum expressit eos dandos esse tempore, quo contrahet Matrimonium, vel Religionem ingrediatur, quam hanc conditionem, si & quando Matrimonium contrahet, vel Religionem ingrediatur, aliàs non dandos, si neutrum feret, cur enim aliàs expressisset hoc tem-

pus? ergo hoc Legatum est sub conditione relictum, & quidem honesta, adeoque necessariò implenda.

Ego econtra non dubito asserere, hoc legatum Dorotheæ deberi, & transmissibile esse ad ejus hæredes, licet nunquam nubat, vel Religionem profiteatur. Ratio fundamentalis est, quòd legatum purum, absolutum, sine conditione aut modo relictum, absolute debeatur & statim, non expectato ullius conditionis eventu, per l. Titio centum §. Titio genero. & l. in conditionibus §. 1. ff. de condit. & demonstr. sed Legatum Dorotheæ est purum & absolutum, ut colligitur tum inde, quòd legans nullam conditionem ei apposuerit, sed solum tempus solutionis designaverit supposito, quòd, uti credebatur legans, Matrimonium vel statum Religiosum elegerit, nec hunc tamen nec illud præscribendo, aut in conditionem deducendo; tum etiam ex positivis conjecturis, ex quibus sæpissime debet ac solet inferri notescere mens testatorum, ut communiter advertunt Doctores, & de hac re integum tomum scripsit Cardin. Mantica. Cujusmodi conjecturæ ad rem præsentem faciunt sequentes.

1. Quando ex circumstantijs redditur verosimile, quòd testator, nuptijs etiam non contractis, eandem quantitatem fuisset legaturus.

Bbb l. Ti.

l. Titio cit. Cravetta Conf. 101. n. 2. Menoch. conf. 251. n. 34. 36. atqui in presenti legato id plane redditur verosimile; tum quia testatrix geminam exprimit causam, scilicet specialis dilectionis seu affectionis, ac insuper meritorum Dorotheæ erga se, quæ utraque subsistit etiam seclulis nuptijs & ingressu Religionis, nam ex affectione potissimum conjectura voluntatis capienda est. l. si servus §. fin. ff. de Legat. l. Socin. senior conf. 26. n. 4. vol. 4. Socin. junior Conf. 126. n. 7. 8. vol. 1. Item in ultimis voluntatibus maxime etiam ponderatur ratio Meritorum. l. nec adiecit ff. pro socio. Unde

2. conjectura sumitur ex obligatione, quam titulo gratitudinis sibi incumbere novit, & etiam expressit testatrix: sed si legatum sit ab obligato, illud non est conditionale, sed purum. Card. Tusch. *lit. L. concl. 102. 2. 17. cum aliis. Et hinc juxta omnes, si pater faciat filiæ legatum dotis, si vel quando nupserit, & aliam legitimam eidem non dedit, illud habetur pro puro & absolute debito. Mantica l. 11. m. 23. n. 12. siquidem legata remuneratoria cum fundentur in conditione de præterito, nunquam sunt proprie conditionalia.*

3. si conditio, vel dies Matrimonij adijcitur non substantiæ legati, sed solutioni & præstationi; uti

hic factum per verba, eidem extrahendos eo tempore, quo Matrimonium contraxerit, vel Monasterium ingressa fuerit, legatum est purum, & debitum, licet Legataria non nubat. Bald. Conf. 285. n. 4. l. 3. Tusch. *concl. 101. n. 12. Socin. senior conf. 92. n. 8. l. 1. Menoch. Conf. 251. n. 52. seq.*

4. Hoc legatum, utpote pauperi relictum, videtur esse Pium, & pro alimentis potius, quam pro dote, nisi in quantum hæc servit ad statum, ubi alimenta sperantur: sed legatum Pium ob specialem Juris favorem pro puro potius quam pro conditionali habendum est, & explicandum in favorem Legatarie. per *l. 4. ff. de adm. leg. l. 1. ff. soluto Matrim. Mantica l. 11. m. 22. n. 17.*

Rationes in contrarium allate non stringunt. Non prima, quia negatur hoc legatum esse legatum dotis, partim quia testatrix nullam fecit expressam mentionem dotis, partim quia aliam causam finalem & principalem expressit, eum legaverit, nempe specialem dilectionem ob singularia erga se merita Dorotheæ, quam, quia credebatur vel supponebatur nuptiarum carnaliter vel spiritualiter juvare voluit pro illo nuptiarum tempore, quod non expressit ea mente, quod alias legare noluerit, sed absolute voluit illius me-
rita

rita ex ſpeciali affectione remunerari , ſive deim nuſperit ſive non : ſi tamen animum , ut ipſa credebat , ad nuptias profanas vel ſacras adiecerit , legatum extradi voluit primùm tempore nuptiarum , quas per accidens ſecundariò ſpectavit , & ad ſummum habuit pro cauſa impulſiva , merita verò & horum remunerationem ſpectavit per ſe & principaliter , ac habuit pro cauſa finali & principali. Legatum autem eſt purum , & debetur ſtatim , quando cauſa finali jam exiſtit , licet cauſa impulſiva ceſſet. Angelus *conf.* 124. apud & cum Card. Tuſch. *lit. l. Concl.* 102. n. 63. vel quando nuptiæ ſunt tantùm iocatio Legati , & per accidens eorum fit mentio. Tuſch. n. 41. Bald. *Conf.* 237. n. 4. 5. Igitur hoc legatum non fuit dotis , ſed remuneratorium : & licet eſſet legatum dotis , non foret condi-

tionale , uti probavi ſuprà. *Secunda* ratio non ſtringit , ut patet ex primùm dictis , cum alia cauſa finali & principalis legandi , nempe ſpecialis affectio ob ſingularia merita , in Teſtamento reperiatur expreſſa : tempus præſtandi legatum per accidens ſolum , & ex ſuppoſito , quòd Dorothea nubere velit , ut putabat teſtatrix , fuit adjectum. Neque teſtatrix adhibuit particulam ſi , quæ conditionem denotat , nec particulam quando addidit ſubſtantiaè legati , ſed ſolum ſolutioni , quod conditionem non importat.

¶ ¶

¶ ¶

Bbb 2

Tl-